

TENDENCJE ZMIAN W PRODUKCJI I KONSUMPCJI ŚWIEŻYCH WARZYW W POLSCE

Maria Jeznach

Streszczenie. Tradycja uprawy warzyw w Polsce spowodowała utrwalenie rozmiarów ich spożycia oraz preferencji gatunkowych. Najwięcej spożywa się kapusty, a w następnej kolejności są: marchew, pomidory, ogórki i cebula. Wielkość spożycia w Polsce jest na ogół pozycją stabilną, w porównaniu z dużymi zmianami obserwowanymi w innych krajach europejskich. Pewien wzrost spożycia obserwuje się w latach dużego urodzaju warzyw.

Słowa kluczowe: rynek warzyw świeżych, spożycie warzyw.

WSTĘP

Produkcja warzyw w Polsce ma wieloletnią tradycję. Uprawa niektórych gatunków warzyw gruntowych znalazła tu odpowiednie warunki. Warzywa stały się ważnym elementem w tradycyjnej kuchni. Rady żywieniowców dotyczące spożycia warzyw wskazują na konieczność dalszego zwiększania ich konsumpcji.

MATERIAŁ I METODY BADAŃ

Ocenę zmian w produkcji i konsumpcji warzyw przeprowadzono na podstawie dostępnych danych statystyki masowej w ramach realizowanego tematu badawczego, grant KBN pt. Zachowania nabywcze na rynku warzyw (Nr IHO2D 038 19).

PRODUKCJA WARZYW GRUNTOWYCH W POLSCE

Produkcja warzyw gruntowych stanowiła w latach 1991–2002 średnio 94,7% produkcji całkowitej warzyw w Polsce. Całkowita roczna produkcja warzyw ukształtowała się średnio na poziomie 5564 tys. ton, jednak w poszczególnych latach produkcja warzyw gruntowych i warzyw spod osłon charakteryzowała się bardzo dużymi waha-

---

niami (tab. 1). W badanym okresie systematycznie wzrastała produkcja warzyw spod osłon. Średnie roczne tempo wzrostu warzyw spod osłon wyniosło 3% przy spadku zbiorów warzyw gruntowych wynoszącym średnio 1,2%. W zbiorach warzyw gruntowych w badanym okresie zaobserwowano duże wahania w poszczególnych latach. Najwyższy wzrost zbiorów warzyw gruntowych odnotowano w zbiorach 1993 r. i wyniósł on 30,3% w stosunku do roku poprzedniego oraz w 1998 r., w którym wzrost zbiorów wyniósł 19,9%. W zbiorach warzyw spod osłon, najwyższy wzrost zbiorów odnotowano w 1996 r. (11,9%), za pomyślne należy też uznać lata 1995 i 1997, kiedy wzrost wyniósł 8,8%.

Tabela 1. Zbiory warzyw gruntowych w Polsce w latach 1991–2002 w tys. ton
Table 1. Ground vegetables crop in Poland in 1991–2002 in thousands tons

Rok	Warzywa gruntowe	Warzywa spod osłon	Produkcja warzyw
1991	5737	282	6019
1992	4509	265	4774
1993	5875	263	6138
1994	5107	262	5369
1995	5643	285	5928
1996	5104	319	5423
1997	4936	347	5283
1998	5919	369	6288
1999	5250	377	5627
2000	5520	369	5889
2001	5195	380	5575
2002	4451	385	4451
Średnioroczna produkcja	5271	325	5564

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i Rynek owoców i warzyw, 2002.
Source: Own calculation based on data of GUS and Fruit and vegetable market, 2002.

Za najmniej korzystny w zbiorach warzyw gruntowych uznać należy 1992 r., w którym nastąpił spadek zbiorów o 21,4%. Do niekorzystnych należał również 2002 r., kiedy spadek zbiorów wyniósł 14,3%. W badanym okresie odnotowanemu systematycznemu wzrostowi zbiorów warzyw spod osłon towarzyszył spadek zbiorów warzyw gruntowych. Łączna produkcja warzyw w latach 1991–2002 wykazywała tendencję spadkową w średniorocznym tempie wynoszącym 1,6%.

Wśród warzyw gruntowych w Polsce uprawia się wiele gatunków. Szczególne znaczenie odgrywają: kapusta, marchew i cebula, buraki, ogórki, pomidory i kalafior, które łącznie w strukturze upraw warzyw gruntowych stanowią średnio 89,2% (tab. 2).

W strukturze gatunkowej warzyw uprawianych w Polsce dominuje kapusta ze średnim udziałem 33,2% w masie ogólnych zbiorów warzyw (najniższy udział odnotowano w 1992 r. i wyniósł on 28,5%, najwyższy, wynoszący 35,9%, odnotowano w latach 1996 i 1997). Marchew stanowi w zbiorach warzyw gruntowych średnio 16,1%, przy obserwowanym systematycznym wzroście udziału w zbiorach od 14,7% w 1991 r. do 18,1% w 2001 r. Cebula stanowiła 12,6% w strukturze zbiorów warzyw. Najniższy jej udział był w latach 1991 i 1994 i wyniósł odpowiednio 11,7 i 11,6%; najwyższy

(13,5%) w 1995 r. Różnica w udziale cebuli w zbiorach warzyw wynosząca 1,9 punktu procentowego wskazuje na utrwaloną pozycję tego warzywa wśród innych gatunków. Podobna sytuacja charakteryzuje udział buraków w zbiorach warzyw, który wynosi średnio 9,5% (przy wahaniami od 8,6% w 2002 r. do 10,1% w latach 1993 i 1994) przy różnicy 1,5 punktu procentowego, co świadczy o stabilnej pozycji tego gatunku wśród zbiorów warzyw. Ogórki stanowią w zbiorach średnio 7%, przy wahaniami udziału od 6,1% (1996) do 8,8% (1992) i obserwowanej stałej tendencji spadku ich udziału. Zdecydowanie większą zmiennością charakteryzuje się udział pomidorów w zbiorach warzyw gruntowych, który wyniósł średnio 6,3% przy wahaniami od 4,4% (1997, 1996) do 9% (1992). Jest to m.in. wynikiem niekorzystnych warunków pogody w poszczególnych latach. Udział kalafiorów w zbiorach warzyw gruntowych jest stabilny i wynosi średnio 4,5% (przy wahaniami od 4,3% w latach 1999 i 1994 do 4,8% w latach 1997 i 1998).

Tabela 2. Zbiory warzyw gruntowych w latach 1991–2002 w tys. ton

Table 2. Ground vegetables crop in 1991–2002 in thousands tons

Rok	Kapusta	Cebula	Marchew	Buraki	Ogórki	Pomidory	Kalafiory
1991	1848	670	842	533	463	450	254
1992	1286	539	672	449	395	404	198
1993	1954	724	931	594	377	362	256
1994	1672	591	786	517	366	375	220
1995	1866	760	814	524	406	401	253
1996	1832	646	794	503	310	231	242
1997	1770	611	799	481	335	219	239
1998	2020	756	992	542	400	356	286
1999	1709	688	907	486	385	333	225
2000	1899	720	947	504	356	312	248
2001	1767	626	956	482	354	270	246
2002	1435	593	763	383	300	280	197
Średnio	1750	663	847	499	369	333	239
Struktura (%)	33,2	12,6	16,1	9,5	7,0	6,3	4,5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i Rynek owoców i warzyw, 2002.

Source: Own calculation based on data of GUS and Fruit and vegetable market, 2002.

Przedstawiona analiza danych dotyczących zmian w strukturze zbiorów warzyw gruntowych pozwala na stwierdzenie, że w Polsce w latach 1991–2002 w zbiorach warzyw wysoką pozycję utrzymywała kapusta. Stabilne pozycje w strukturze zbiorów zajmowały cebula, buraki i kalafior. Zaobserwowano tendencję wzrostową udziału marchwi. Jest to wynikiem odpowiednich warunków uprawowych w Polsce dla tych gatunków warzyw oraz wyrazem preferencji konsumenckich w tym zakresie.

W strukturze zbiorów warzyw spod osłon dominują pomidory, stanowiące średnio 60,6% w strukturze zbiorów (tab. 3). Najniższy udział pomidorów odnotowano w 1991 r. (56,4%), najwyższy w 1998 r. (62,6%) i w 2002 r. (62,3%). Następuje systematyczny wzrost ich udziału w strukturze zbiorów, a średnioroczne tempo wzrostu wynosi 4,35%.

Tabela 3. Zbiory warzyw spod osłon w tys. ton
Table 3. Shielded vegetables crop in thousands tons

Rok	Ogółem	Pomidory	Ogórki	Pozostałe
1991	282	159	103	20
1992	265	155	93	17
1993	263	152	88	23
1994	262	157	87	18
1995	285	174	89	22
1996	319	197	97	25
1997	347	205	100	42
1998	369	231	99	39
1999	377	231	107	39
2000	369	227	102	40
2001	380	235	97	48
2002	385	240	95	50
Średnio	325	197	96	32
Struktura (w %)	100	60,6	29,5	9,9

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS.
Source: Own calculation based on data of GUS.

Ogórki spod osłon stanowiły w strukturze zbiorów w badanym okresie średnio 29,5%, przy wahaniach od 24,7% w 2002 r. do 36,5% w 1991 r. Obserwowana jest, odwrotna niż w przypadku pomidorów, tendencja zmniejszania się udziału ogórków w zbiorach warzyw spod osłon. Odbywa się to kosztem wzrostu udziału pomidorów oraz pozostałych warzyw uprawianych pod osłonami. Udział pozostałych warzyw w uprawach pod osłonami wzrastał w średniorocznym tempie wynoszącym 12,2%. Najwyższy wzrost udziału tej grupy w strukturze zbiorów odnotowano w 1997 r., a w latach późniejszych również obserwowano systematyczny wzrost. W grupie pozostałych warzyw uprawianych pod osłonami znajdują się sałata oraz rośliny zielarskie.

SPOŻYCIE WARZYW

Zaprezentowana struktura produkcji warzyw przekłada się na ich spożycie. Ustalenie wielkości spożycia na jednego mieszkańca jest procesem pracochłonnym, a wyniki zwykle zależą od przyjętej metody szacunków.

Pierwsza z metod, nazywana bilansową, polega na ustaleniu wolumenu warzyw do dyspozycji w kraju (zbiory po odjęciu wolumenu eksportu, przetwórstwa i dodaniu wolumenu importu) oraz przeliczeniu otrzymanych wielkości na jednego mieszkańca. Wyniki zaprezentowano w tabeli 4.

Druga metoda polega na szacunku konsumpcji, która jest sumą wszystkich artykułów zakupionych za gotówkę i na kredyt, otrzymanych nieodpłatnie oraz pobranych z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź z działalności gospodarczej prowadzonej na własny rachunek (spożycie naturalne). Metoda ta nie obejmuje spożycia w placówkach gastronomicznych.

Tabela 4. Spożycie warzyw w Polsce w kg na 1 mieszkańca na rok (według danych bilansowych)
 Table 4. Annual vegetables consumption in Poland in kg per person (according to the balance data)

Rok	Spożycie ogółem w kg/osobę/rok
1970	111
1980	101
1990	119
1991	126
1992	116
1993	122
1994	116
1995	120
1996	116
1997	116
1998	128
1999	120
2000	120
2001	121
2002*	120
Średnia 1990–2002	120,5
Średnioroczne tempo wzrostu w %	0,3

*szacunek

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych GUS i Rynek owoców i warzyw, 2002.

Source: Own calculation based on data of GUS and Fruit and vegetable market, 2002.

Konsumpcja warzyw w Polsce w ostatnich latach jest stabilna i podlega niewielkim wahaniom. Średnioroczne tempo wzrostu spożycia warzyw wynosi 0,3%. Jedynie lata znacznego urodzaju (1991 i 1998) spowodowały wzrost wskaźnika.

Niewielkie zmiany w konsumpcji warzyw zostały potwierdzone w wynikach badań budżetów domowych prowadzonych przez GUS, których dane zaprezentowano w tabelach 6–10.

Spożycie warzyw w Polsce od 1990 r. stale przekracza wartość 116 kg/osobę rocznie, jest dość stabilne i podlega niewielkim wahaniom. Pod koniec lat dziewięćdziesiątych (lata 1996 i 1997) odnotowano większy spadek spożycia warzyw.

Spożycie warzyw w Polsce na tle spożycia w krajach Unii Europejskiej kształtuje się na średnim poziomie. Niepokojący jest natomiast niewielki wzrost konsumpcji warzyw w Polsce w latach 1990–2000 (o 1,6%), co na tle pozostałych krajów jest wzrostem niewielkim (tab. 5). W krajach o niskim lub średnim poziomie spożycia odnotowano silną tendencję wzrostową. W Hiszpanii i Portugalii odnotowano spadek spożycia, lecz poziom wyjściowy w 1990 r. był tam już dość wysoki. Zalecenia żywieniowców dotyczące konieczności wzrostu spożycia warzyw w Polsce nie znalazły w analizowanym okresie odzwierciedlenia.

Spożycie warzyw w przeliczeniu na jednego mieszkańca w poszczególnych krajach Unii Europejskiej różni się znacznie (różnica wynosi 222 kg/osobę/rok); najniższe spożycie charakteryzuje kraje północnej części Unii, takie jak Finlandia, Szwecja, Irlandia,

w których poziom spożycia wzrósł w badanym dziesięcioleciu i osiągnął powyżej 70 kg/osobę/rok. Kraje o najwyższym spożyciu warzyw: Grecja (zdecydowany lider – 293 kg/osobę/rok), Włochy, Portugalia, Hiszpania, tworzą śródziemnomorski sposób odżywiania związany z konsumpcją znacznych ilości warzyw. Warunki uprawy warzyw w tych krajach sprzyjają ich niemal całorocznej uprawie, co daje możliwość korzystania ze świeżego surowca przez cały rok, a to wpływa na wzrost wielkości spożycia.

Tabela 5. Spożycie warzyw w krajach Unii Europejskiej i w Polsce w latach 1990 i 2000 (kg/osobę/rok)

Table 5. Vegetables consumption in EU countries and in Poland in 1990 and 2000 (kg/person/year)

Kraj	1990	2000	1990 = 100%
Austria	75	96	128,0
Belgia-Luksemburg	91	147	161,5
Dania	77	105	136,4
Finlandia	55	71	129,0
Francja	117	131	112,0
Grecja	216	293	135,7
Hiszpania	179	157	87,7
Holandia	75	84	112,0
Irlandia	70	73	104,3
Niemcy	80	74	92,5
Portugalia	179	177	98,9
Szwecja	65	72	110,8
Wielka Brytania	93	84	90,3
Włochy	163	186	114,1
Polska	123	125	101,6

Źródło: Obliczenia własne na podstawie bazy danych FAOSTAT 2002.

Source: Own calculation based on data of FAOSTAT 2002.

Tabela 6. Przeciętne miesięczne spożycie warzyw świeżych i grzybów w gospodarstwach domowych ogółem w kg na 1 osobę w Polsce

Table 6. Total average monthly fresh vegetables and mushrooms consumption in households in kg per person in Poland

Wyszczególnienie	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Warzywa i grzyby	5,34	5,07	5,12	4,95	4,78	5,16	5,05	4,95	4,92
w tym:									
Buraki	0,51	0,46	0,45	0,45	0,40	0,42	0,40	0,39	0,38
Marchew	0,80	0,77	0,74	0,77	0,72	0,75	0,71	0,72	0,70
Pomidory	0,70	0,70	0,78	0,59	0,64	0,79	0,79	0,77	0,79
Kapusta	0,98	0,89	0,88	0,93	0,85	0,84	0,78	0,83	0,75
Kalafiorowate	0,13	0,11	0,11	0,11	0,11	0,14	0,13	0,14	0,13
Cebula	0,61	0,58	0,57	0,55	0,53	0,57	0,56	0,57	0,57
Ogórki	0,62	0,67	0,67	0,59	0,64	0,67	0,73	0,61	0,60
Pozostałe	0,99	0,89	0,92	0,96	0,89	0,98	0,95	0,91	1,00

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Budżetów gospodarstw domowych. GUS 1993–2001.

Source: Own calculation based on data of Households' budgets. GUS 1993–2001.

Tabela 7. Przeciętne roczne spożycie warzyw świeżych i grzybów w gospodarstwach domowych ogółem w kg na 1 osobę

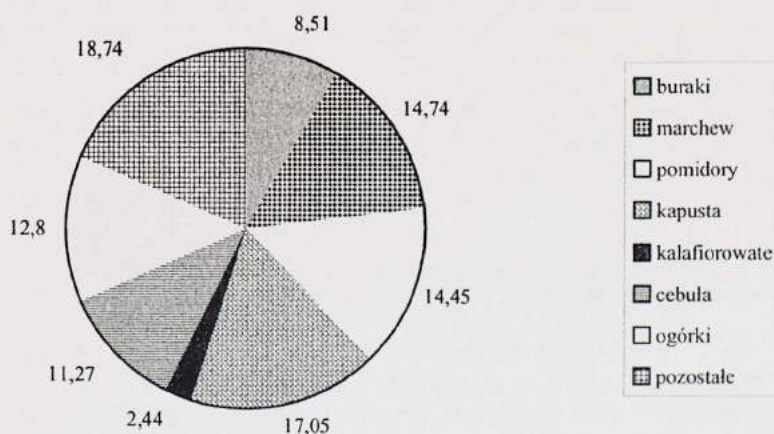
Table 7. Total average annual fresh vegetables and mushrooms consumption in households in kg per person

Wyszczególnienie	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Warzywa i grzyby	64,08	60,84	61,44	59,40	57,36	61,92	60,60	59,28	59,04
w tym:									
Buraki	6,12	5,52	5,40	5,40	4,80	5,04	4,80	4,68	4,56
Marchew	9,60	9,24	8,88	9,24	8,64	9,00	8,52	8,64	8,40
Pomidory	8,40	8,40	9,36	7,08	7,68	9,48	9,48	9,24	9,48
Kapusta	11,76	10,68	10,56	11,16	10,20	10,08	9,36	9,96	9,00
Kalafiorowate	1,56	1,32	1,32	1,32	1,32	1,68	1,56	1,68	1,56
Cebula	7,32	6,96	6,84	6,60	6,36	6,84	6,72	6,84	6,84
Ogórki	7,44	8,04	8,04	7,08	7,68	8,04	8,76	7,32	7,20
Pozostałe	11,88	10,68	11,04	11,52	10,68	11,76	11,40	10,92	12,00

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Budżetów gospodarstw domowych. GUS 1993–2001.

Source: Own calculation based on data of Households' budgets. GUS 1993–2001.

Wśród warzyw najczęściej w Polsce tradycyjnie konsumuje się kapusty, aczkolwiek przeciętne miesięczne jej spożycie w latach 1993–2001 wykazywało tendencję malejącą (z 0,98 kg/osobę miesięcznie w 1993 r. do 0,75 kg/osobę w 2001 r.). Za tradycyjnie konsumowane w Polsce i o wysokim udziale w spożyciu należy uznać marchew, pomidory, ogórki i cebulę. Wielkość ich spożycia jest ustabilizowana i nie wykazuje znacznych różnic w zmianie preferencji względem tych gatunków. Średnią strukturę spożycia warzyw w latach 1993–2001 przedstawiono na rysunku 1.

Rys. 1. Średnia struktura spożycia warzyw świeżych w latach 1993–2001

Fig. 1. Average fresh vegetables consumption in 1993–2001

Źródło: Opracowanie własne.

Source: Own calculation.

Tabela 8. Struktura spożycia warzyw świeżych w latach 1993–2001
 Table 8. Fresh vegetables consumption structure in 1993–2001

Wyszczególnienie	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Buraki	9,55	9,08	8,79	9,09	8,37	8,14	7,92	7,89	7,72
Marchew	14,98	15,19	14,45	15,56	15,06	14,53	14,06	14,57	14,23
Pomidory	13,11	13,81	15,23	11,92	13,39	15,31	15,64	15,59	16,06
Kapusta	18,35	17,55	17,19	18,79	17,78	16,29	15,45	16,80	15,24
Kalafiorowate	2,43	2,17	2,15	2,22	2,30	2,71	2,57	2,83	2,64
Cebula	11,42	11,44	11,13	11,11	11,09	11,05	11,09	11,54	11,59
Ogórki	11,61	13,21	13,09	11,92	13,39	12,98	14,46	12,35	12,20
Pozostałe	18,55	17,55	17,97	19,39	18,62	18,99	18,81	18,43	20,32

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Budżetów gospodarstw domowych. GUS 1993–2001.
 Source: Own calculation based on data of Households' budgets. GUS 1993–2001.

Przeciętne roczne spożycie warzyw w gospodarstwach domowych obliczone na podstawie danych budżetów gospodarstw domowych różni się od wielkości szacowanych na podstawie danych bilansowych. Ze względu na odmienny sposób pozyskiwania danych nie można ich porównywać.

Przeciętne miesięczne i roczne spożycie warzyw w gospodarstwach domowych z podziałem ich na typy społeczno-ekonomiczne zaprezentowano w tabelach 9 i 10.

Tabela 9. Przeciętne miesięczne spożycie warzyw świeżych i grzybów w gospodarstwach domowych (w kg/osobę) według grup społeczno-ekonomicznych w latach 1993–2000
 Table 9. Average monthly fresh vegetables and mushrooms consumption in households (in kg/person) according to socio-economic groups in 1993–2000

Grupa gospodarstw domowych	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Pracowników	5,27	4,94	5,01	4,95	4,67	4,70	4,45	4,03
Rolników	6,89	6,80	6,73	6,34	6,55	6,40	6,73	5,83
Pracowników użytkujących gospodarstwo rolne	6,24	6,19	6,05	5,85	5,98	5,98	6,11	5,76
Emerytów i rencistów	7,56	7,18	7,23	7,05	6,95	7,11	6,88	6,25
Pracujących na własny rachunek	5,31	4,88	4,97	5,06	4,81	4,67	4,66	4,31
Utrzymujących się z niezarobkowych źródeł dochodu	4,70	4,34	4,65	4,61	4,18	4,30	4,26	4,45
Ogółem	6,02	5,73	5,79	5,67	5,54	5,57	5,45	4,94

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Budżetów gospodarstw domowych. GUS 1993–2001.
 Source: Own calculation based on data of Households' budgets. GUS 1993–2001.

W latach 1993–2000 zaobserwowano stałą spadkową tendencję w przeciętnym miesięcznym spożyciu warzyw w gospodarstwach domowych wynoszącą –2,8%. Najwyższe miesięczne spożycie warzyw zaobserwowano w gospodarstwach domowych emerytów i rencistów, chociaż wykazywało ono tendencję spadkową z 7,56 kg/osobę w 1993 r. do 6,25 kg/osobę w 2000 r. Wysoki poziom spożycia warzyw charakteryzował również gospodarstwa domowe rolników i pracowników użytkujących gospodarstwo rolne. Najniższym spożyciem warzyw charakteryzowały się gospodarstwa domowe utrzymujących się z niezarobkowych źródeł dochodu oraz gospodarstwa pracowników.

Tabela 10. Przeciętne roczne spożycie warzyw świeżych i grzybów w kg na 1 osobę w gospodarstwach domowych według grup społeczno-ekonomicznych w latach 1993–2000

Table 10. Average annual fresh vegetables and mushrooms consumption in households (in kg/person) according to socio-economic groups in 1993–2000

Wyszczególnienie	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Pracowników	63,24	59,28	60,12	59,40	56,04	56,40	53,40	51,96
Rolników	82,68	81,60	80,76	76,08	78,60	76,80	80,76	76,32
Pracowników użytkujących gospodarstwo rolne	74,88	74,28	72,60	70,20	71,76	71,76	73,32	73,92
Emerytów i rencistów	90,72	86,16	86,76	84,60	83,40	85,32	82,56	81,60
Pracujących na własny rachunek	63,72	58,56	59,64	60,72	57,72	56,04	55,92	55,92
Utrzymujących się z niezarobkowych źródeł dochodu	56,40	51,84	55,80	55,32	50,16	51,60	51,12	53,40
Ogółem	72,24	68,76	69,48	68,04	66,48	66,84	65,40	63,72

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Budżetów gospodarstw domowych. GUS 1993–2001.

Source: Own calculation based on data of Households' budgets. GUS 1993–2001.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Przeprowadzona analiza kształtowania się zbiorów warzyw w Polsce w latach 1990–2002 oraz analiza ich spożycia pozwala na stwierdzenie, iż spożycie warzyw świeżych jest zależne od wielkości zbiorów. Najwyższe spożycie warzyw związane było z latami ich dużego urodzaju, do których należały lata 1993, 1995 i 1998. W latach tych spożycie liczone zarówno metodą bilansową, jak i na podstawie wydatków budżetów gospodarstw domowych wykazywało podobne tendencje.

W strukturze gatunkowej spożycia warzyw nadal wiodącą rolę pełni kapusta, aczkolwiek jej spożycie wykazuje tendencję malejącą. Do najczęściej konsumowanych gatunków warzyw należą: marchew, pomidory, ogórki i cebula. Pozycja tych warzyw jest stabilna i nie ulega znacznym zmianom, co może świadczyć o już utrwalonych wzorcach konsumpcji.

Najwyższym spożyciem warzyw charakteryzowały się gospodarstwa domowe emerytów i rencistów oraz rolników i osób użytkujących gospodarstwo rolne. Związane jest to z możliwością spożycia naturalnego oraz prawdopodobnie większą ilością czasu wolnego w grupie emerytów i rencistów, mogących poświęcać czas na pracochłonne przygotowanie warzyw.

PIŚMIENNICTWO

Budżety gospodarstw domowych w latach 1993–2001. Informacje i opracowania statystyczne. GUS Warszawa.

Roczniki Statystyczne z lat 1995–2001. GUS Warszawa.

Rynek owoców i warzyw. Stan i perspektywy. Analizy rynkowe. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencja Rynku Rolnego, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej. Nr 20 i Nr 21 z 2002 roku.

TRENDS IN FRESH VEGETABLES PRODUCTION AND CONSUMPTION IN POLAND

Abstract. A long tradition of growing vegetables in Poland resulted in stable consumption and preferences. These include cabbage, and also carrots, tomatoes, cucumbers and onions. The consumption in Poland is stable despite significant changes that can be observed in the other European countries. Some increase in consumption was observed in the years of a good harvest of vegetables.

Key words: fresh vegetables market, vegetables consumption.

*Maria Jeznach, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Katedra Organizacji i Ekonomiki Konsumpcji, ul. Nowoursynowska 159C, 02-776 Warszawa
e-mail: jeznachm@alpha.sggw.waw.pl*